Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi
Fascicula: Asistenţă Socială, Sociologie, Psihologie
Year-Book „Petre Andrei" University from Iasi
Fascicle: Social Work, Sociology, Psychology
ISSN: 2248-1079
Coverd in: CEEOL, Index Copernicus, Ideas, RePeC, Socionet, Econpapers

STRESS AND MARITAL SATISFACTION: EXPLORING THE MODERATING ROLE OF SELF-EFFICACY BELIEFS

[STRES ŞI SATISFACŢIE MARITALĂ: EXPLORAREA ROLULUI MODERATOR AL CREDINŢELOR REFERITOARE LA AUTO-EFICACITATE]

Ana-Elena TEODOR
Ana-Maria MURGULEŢ
Iuliana-Elena ROBU

Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenţă Socială, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp: 133-153

Published by:
Lumen Publishing House
On behalf of:
„Petre Andrei" University from Iasi

Stress and Marital Satisfaction: Exploring the Moderating Role of Self-Efficacy Beliefs

[Stres şi satisfacţie maritală: Explorarea rolului moderator al credinţelor referitoare la auto-eficacitate]

Ana-Elena TEODOR [1]
Ana-Maria MURGULEȚ [2]
Iuliana-Elena ROBU [3]

Abstract

Literature offers several theoretical working models to explain the factors that impact the developmental course of a marital relationship. Much of this research has been focused on intrapersonal variables (e.g., personality traits and partners' behaviors) and/or interpersonal factors (e.g., conflict, stress) as predictors of marital outcomes (e.g., marital adjustment, satisfaction or stability). There is a large volume of published studies describing the role of stress in marital dynamics. The current research focuses on the role that self-efficacy beliefs in partners play in the relationship between perceived marital stress and satisfaction. One hundred and twelve married adults (N = 56 couples) completed an adapted version of the Perceived Stress Scale along with the General Self-Efficacy Scale and a scale which was created to capture marital satisfaction. Baron and Kenny's analysis technique was used to explore the moderating role of self-efficacy beliefs. Marital satisfaction was positively associated with the level of perceived self-efficacy and negatively related to higher levels of perceived stress. The hypothesis of moderating role was not supported. However, our partial results were consistent with previous studies that have shown the negative impact of marital stress. Some theoretical and practical implications are discussed.

Keywords:

marital stress, marital satisfaction, self-efficacy beliefs, moderating effect

1 Ana-Elena TEODOR – Psychologist, "Petre Andrei" University from Iaşi, Faculty of Psychology and Educational Sciences, E-mail Address: teapsih@yahoo.com
2 Ana-Maria MURGULEȚ – Psychologist, Non-governmental Association "Aliat", Iaşi, E-mail Address: anne_mary1709@yahoo.com
3 Iuliana-Elena ROBU – Psychologist, Non-governmental Association "Aliat", Iaşi, E-mail Address: iuliarobu@yahoo.com

Teodor, A. E., Murgulet, A.M. Robu, I. E. (2014). Stress and Marital Satisfaction: Exploring the Moderating Role of Self-Efficacy Beliefs [Stres si satisfactie maritala: Explorarea rolului moderator al credintelor referitoare la auto-eficacitate]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 133-153.

Introducere

În ultimele decenii, conceptul referitor la stres a primit o atenţie din ce în ce mai mare din partea cercetătorilor, datorită implicaţiilor pentru consilierea şi terapia de cuplu, pe care le are înţelegerea mecanismelor prin care stresul experimentat de către parteneri influenţează procesul adaptării şi satisfacţia maritală. Pentru o perioadă îndelungată de timp, procesul şi mecanismele stresului au fost conceptualizate la nivel individual, prin consecinţele pe care le au la nivelul funcţionării şi stării de bine a unei persoane (Randall şi Bodenman, 2009). Ulterior, cercetările (de exemplu: modelul conservării resurselor dezvoltat de S. E. Hobfoll şi colaboratorii săi) au luat în calcul şi rolul pe care îl joacă mediul social în dinamica stresului (atât în ceea ce priveşte clasificarea, acţiunea şi efectele stresorilor, cât şi în ceea ce priveşte resursele care intervin în procesul adaptării indivizilor la solicitările stresante). Conform modelul conservării resurselor, perceperea subiectivă a stresului are loc într-un anumit context social, iar efectele acestuia la nivel individual şi eforturile de adaptare pe care o persoană le depune trebuie înţelese prin raportarea la consecinţele în planul relaţiilor sociale în care persoana este angajată. Pornindu-se de la această viziune, precum şi de la tradiţia instaurată de D. Reiss în domeniul înţelegerii proceselor şi a mecanismelor care guvernează sistemul familial, stresul marital a început să fie conceptualizat ca un fenomen diadic care are o importantă componentă socială (Randall şi Bodenman, 2009).

Astăzi, majoritatea cercetătorilor şi practicienilor sunt de acord cu faptul că: a) stresul diadic nu poate fi înţeles decât printr-o abordare sistemică (stresul experimentat de unul dintre parteneri produce un impact şi asupra celuilalt partener şi, prin aceasta, asupra relaţiei maritale); b) stresul joacă un rol important în funcţionarea unui cuplu marital, existând dovezi empirice consistente pentru impactul negativ pe care circumstanţele şi evenimentele de viaţă negative îl au asupra mariajului (Randall şi Bodenman, 2009; Yoneda şi Davila, 2007). Înţelegerea modului în care stresul impactează funcţionarea unui cuplu marital este relevantă pentru consilierii şi terapeuţii de cuplu, întrucât starea de bine în relaţia maritală pe care partenerii o percep tinde să fie un predictor puternic al sentimentului general de fericire şi al satisfacţiei faţă de viaţă (Ruvolo, 1998).

În domeniul psihologiei cuplului, conceptul referitor la satisfacţia faţă de relaţia maritală este utilizat pentru a descrie măsura în care o persoană este mulţumită de diferite aspecte ale mariajului său (de exemplu: comunicarea cu partenerul de viaţă, viaţa sexuală, creşterea şi educarea

Teodor, A. E., Murgulet, A.M. Robu, I. E. (2014). Stress and Marital Satisfaction: Exploring the Moderating Role of Self-Efficacy Beliefs [Stres si satisfactie maritala: Explorarea rolului moderator al credintelor referitoare la auto-eficacitate]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 133-153.

copiilor, gestionarea veniturilor sau petrecerea timpului liber). Unii autori (de exemplu: Spanier, 1976) au considerat satisfacţia ca pe o componentă a adaptării maritale, în timp ce alţii au inclus-o printre faţetele calităţii relaţiei maritale (Glenn, 2003). Y. Kamo (2000) a argumentat deosebirea în plan conceptual dintre satisfacţia şi adaptarea maritală. De asemenea, satisfacţia faţă de relaţia maritală prezintă semnificaţii care o deosebesc de sentimentul de fericire în legătură cu relaţia maritală (pentru alte delimitări conceptuale şi aspecte referitoare la operaţionalizarea şi măsurarea satisfacţiei maritale şi a constructelor relaţionate acesteia, a se vedea Robu şi Murguleţ, 2014).

Identificarea variabilelor care contribuie la satisfacţia partenerilor maritali şi înţelegerea mecanismelor prin care acestea acţionează la nivelul proceselor de interacţiune specifice relaţiei maritale reprezintă o resursă esenţială pentru practicienii din domeniul consilierii şi al terapiei de cuplu care urmăresc să proiecteze şi să experimenteze abordări comprehensive, elegante şi eficiente în asistarea cuplurilor care întâmpină dificultăţi şi care experimentează stresul. În sinteza pe care au realizat-o cu privire la calitatea relaţiei maritale, J. H. Larson şi T. B. Holman (1994) au identificat o varietate de factori care influenţează nivelul satisfacţiei partenerilor, precum şi stabilitatea unui cuplu. Printre factorii care se asociază cu nivelul calităţii maritale (aşa cum este percepută aceasta de către parteneri), se numără caracteristicile socio-demografice (de exemplu: caracteristicile familiei de origine, vârsta în momentul mariajului, sexul), trăsăturile de personalitate (de exemplu: instabilitatea emoţională) şi comportamentele manifestate de către parteneri, precum şi procesele interacţionale care au loc la nivelul diadei maritale (de exemplu: similaritatea interpersonală sau calitatea interacţiunilor dintre parteneri).

Sintezele asupra literaturii care şi-a centrat atenţia asupra problemelor asociate relaţiei maritale relevă interesul cercetărilor din domeniul psihologiei cuplului şi a familiei în legătură cu efectele pe care stresul le are asupra funcţionării individuale a partenerilor maritali, precum şi asupra relaţiei diadice. Cercetătorii au explorat consecinţele unei varietăţi largi de contexte, factori, evenimente de viaţă şi situaţii, precum (Lavee, 1997; Randall şi Bodenmann, 2009): variabilele economice (de exemplu: şomajul sau diminuarea veniturilor), perioadele de tranziţie din viaţa unei familii şi a unui cuplu marital, neînţelegerile de zi cu zi, evenimentele majore care pot apărea în viaţa unui cuplu, stresul de la locul de muncă, conflictul dintre rolurile profesionale şi îndatoririle familiale, pierderea sarcinii, bolile fizice acute sau cronice, handicapurile congenitale

Teodor, A. E., Murgulet, A.M. Robu, I. E. (2014). Stress and Marital Satisfaction: Exploring the Moderating Role of Self-Efficacy Beliefs [Stres si satisfactie maritala: Explorarea rolului moderator al credintelor referitoare la auto-eficacitate]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 133-153.

ale copiilor, decesul unui copil, dizabilităţile dobândite în urma accidentelor, tulburările mentale ale partenerului de viaţă sau în rândul copiilor etc. În general, rezultatele studiilor (Bodenmann, 1997; Bodenmann şi Cina, 2006; Harper, Schaalje şi Sandberg, 2000; Neff şi Broady, 2011) susţin ipoteza efectelor dăunătoare pe care evenimentele de viaţă, situaţiile şi solicitările stresante le au asupra interacţiunilor care au loc în contextul relaţiei maritale, precum şi asupra calităţii relaţiei maritale percepută de către parteneri (inclusiv asupra satisfacţiei faţă de relaţie).

Cadrul teoretic de lucru care a fost influent în domeniul cercetărilor care s-au concentrat pe stresul marital şi care ne-a orientat în demersul de cercetare prezentat în această lucrare este reprezentat de modelul vulnerabilitate-stres-adaptare dezvoltat de către B. R. Karney şi T. N. Bradbury. Potrivit celor doi autori americani, stresul marital şi disoluţia unui cuplu sunt facilitate de acţiunea simultană a următorilor factori (cf. Randall şi Bodenman, 2009): a) vulnerabilităţi individuale persistente în timp, pe care partenerii le prezintă şi cu care vin în relaţia de cuplu (de exemplu: trăsături de personalitate disfuncţionale, experienţe negative trăite în copilărie sau în adolescenţă în familia de origine, credinţe şi atitudini despre mariaj etc.); b) evenimente de viaţă sau circumstanţe stresante (de exemplu: incidente care apar în viaţa cuplului şi a familiei, evenimente majore de viaţă, perioade de tranziţie etc.); c) dificultăţi în procesul de adaptare pe care partenerii le întâmpină (de exemplu: incapacitatea de a empatiza cu partenerul de viaţă şi de a-i acorda suportul de care are nevoie, comportamentele ostile sau defensive, nivelul scăzut al abilităţii de rezolvare a problemelor interpersonale etc.).

Potrivit modelului de lucru la care ne referim, stresul marital, insatisfacţia partenerilor şi disoluţia unui cuplu sunt mult mai probabile atunci când, pe fondul unor vulnerabilităţi individuale, cuplul întâmpină, în mod repetat, dificultăţi în adaptarea la solicitările stresante, ceea ce conduce la creşterea nivelului de stres pe care partenerii îl resimt şi la apariţia unor noi solicitări stresante. Atunci când, în viaţa cuplului, apar evenimente de viaţă acute, cărora partenerii nu le fac faţă (fie pentru că nu au resursele necesare, fie pentru că nu se implică suficient pentru rezolvarea problemelor), calitatea relaţiei maritale tinde să scadă, fluctuaţiile acestei variabile importante pentru funcţionarea unui cuplu fiind mult mai mari în cazul în care stresul se cronicizează şi sporind riscul disoluţiei cuplului. Evenimentele de viaţă pot avea atât consecinţe pozitive, cât şi negative asupra funcţionării unui cuplu marital, dinamica producându-se în funcţie de natura proceselor implicate în adaptarea

Teodor, A. E., Murgulet, A.M. Robu, I. E. (2014). Stress and Marital Satisfaction: Exploring the Moderating Role of Self-Efficacy Beliefs [Stres si satisfactie maritala: Explorarea rolului moderator al credintelor referitoare la auto-eficacitate]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 133-153.

partenerilor la solicitări. Există dovezi empirice cu privire la rolul moderator pe care resursele individuale ale partenerilor (de exemplu: dispoziţiile psiho-comportamentale), precum şi procesele de adaptare funcţionale (de exemplu: orientarea către acordarea suportului social sau comportamentele pozitive care susţin rezolvarea problemelor maritale) îl au în relaţia dintre acţiunea stresorilor şi indicatorii funcţionării unui cuplu marital (Chi et al., 2011; Cohan şi Bradbury, 1997; Graham şi Conoley, 2006).

În studiul pe care l-am realizat în rândul adulţilor căsătoriţi, am pornit de la premisa că nivelul auto-eficacităţii unei persoane (credinţa în propria capacitate de a depăşi dificultăţile şi de a rezolva problemele care apar în diverse domenii ale vieţii de zi cu zi) reprezintă un factor protectiv în raport cu efectele negative pe care percepţia stresului în relaţia cu partenerul de viaţă le poate avea în planul satisfacţiei faţă de relaţia maritală. Credinţa în auto-eficacitate (în general) tinde să devină o trăsătură stabilă care implică sentimentul competenţei personale şi al reuşitei în confruntarea cu o varietate de situaţii stresante care pot apărea în viaţa de zi cu zi (Luszczynska, Gutiérrez-Doña şi Schwarzer, 2005). Persoanele cu un nivel ridicat al auto-eficacităţii abordează sarcinile dificile ca pe nişte provocări care trebuie stăpânite şi nu ca pe ameninţări care trebuie evitate. În schimb, persoanele cu un nivel scăzut al auto-eficacităţii slăbesc eforturile de adaptare şi renunţă repede în faţa solicitărilor vieţii, punându-şi la îndoială capacităţile personale. În lumina acestor caracteristici, considerăm că nivelul auto-eficacităţii percepute de către fiecare dintre partenerii maritali poate fi inclus printre caracteristicile individuale care îi pot predispune pe parteneri către dificultăţi de adaptare în faţa evenimentelor şi a circumstanţelor stresante ce pot apărea în viaţa de cuplu. Cu alte cuvinte, partenerii maritali care sunt încrezători în propriile competenţe de a gestiona solicitările stresante vor resimţi în mai mică măsură anumite circumstanţe care apar în relaţie, crize sau evenimente de viaţă ca fiind stresante şi vor întreprinde acţiuni eficiente pentru depăşirea dificultăţilor, fiind, în acelaşi timp, protejaţi de riscul deteriorării imaginii şi a satisfacţiei faţă de relaţia maritală. Ipoteza noastră se bazează şi pe rezultatele studiilor longitudinale întreprinse de Neff şi Broady (2011), care sugerează că unul dintre mecanismele prin care un cuplu îşi poate creşte reziliența în raport cu solicitările stresante implică formarea încrederii fiecăruia dintre parteneri că poate manageria conflictele şi dificultăţile inevitabile într-o relaţie maritală. Atât timp cât doi soţi demonstrează că au resurse adecvate gestionării situaţiilor care

Teodor, A. E., Murgulet, A.M. Robu, I. E. (2014). Stress and Marital Satisfaction: Exploring the Moderating Role of Self-Efficacy Beliefs [Stres si satisfactie maritala: Explorarea rolului moderator al credintelor referitoare la auto-eficacitate]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 133-153.

generează un nivel moderat de stres, expunerea la astfel de situaţii creează oportunitatea pentru a învăţa şi a-şi cultiva, în timp, încrederea că sunt capabili să se adapteze la viitoare solicitări stresante, de intensitate mai mare. De asemenea, Fincham, Harold şi Gano-Phillips (2000) au efectuat un studiu longitudinal prin care au explorat relaţiile cauzale dintre atribuirile pe care unul dintre partenerii maritali le realizează cu privire la comportamentele negative manifestate de către celălalt partener, expectanţele cu privire la auto-eficacitatea în rezolvarea conflictelor cu partenerul de viaţă şi satisfacţia faţă de relaţia maritală. Din datele acestui studiu, reiese că nivelul expectanţelor cu privire la auto-eficacitatea în rezolvarea conflictelor cu partenerul de viaţă tinde să medieze relaţia temporală dintre atribuirile pe care le facem cu privire la comportamentele manifestate de partener şi satisfacţia pe care o resimţim faţă de relaţia maritală. Acest rezultat sugerează că percepţiile pe care le avem despre partenerul de viaţă şi evaluările sau atribuirile pe care le realizăm în legătură cu resursele şi comportamentele lui ne pot influenţa expectanţele cu privire la propriile competenţe şi la succesul în rezolvarea neînţelegerilor, iar acestea, la rândul lor, pot juca un rol important în raport cu imaginea pe care ne-o construim despre relaţia maritală şi cu evaluările pe care le facem cu privire la calitatea acesteia.

Scopul prezentului studiu, design, variabile şi ipoteze

Prin prezentul studiu, ne-am propus explorarea relaţiilor dintre percepţia subiectivă pe care adulţii o au despre stresul inerent relaţiei maritale în care sunt angajaţi, credinţa în propria eficacitate în depăşirea dificultăţilor şi rezolvarea problemelor care apar în diverse domenii ale vieţii cotidiene, respectiv nivelul satisfacţiei faţă de relaţia maritală.

Studiul a pornit de la distincţia dintre evaluarea cognitivă (care, desigur, poate fi subiectivă) pe care indivizii umani o fac cu privire la diversele situaţii şi evenimente din viaţa lor (care pot fi percepute ca fiind ameninţătoare în raport cu satisfacerea propriilor scopuri şi cu echilibrul în plan psiho-emoţional) şi indicaţiile pe care persoanele le pot oferi cu privire la experimentarea unor evenimente de viaţă (de exemplu: numărul evenimentelor negative sau tipurile de evenimente şi situaţii considerate ca fiind surse de stres) (Cohen, Kamarck şi Mermelstein, 1983). Pornind de la viziunea tranzacţională asupra stresului resimţit în plan psihologic (formulată de R. S. Lazarus), Cohen, Kamarck şi Mermelstein (1983) sugerează că indivizii umani interacţionează în mod activ cu mediul în care trăiesc, evaluând (în funcţie şi de resursele pentru adaptare de care dispun)

Teodor, A. E., Murgulet, A.M. Robu, I. E. (2014). Stress and Marital Satisfaction: Exploring the Moderating Role of Self-Efficacy Beliefs [Stres si satisfactie maritala: Explorarea rolului moderator al credintelor referitoare la auto-eficacitate]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 133-153.

evenimentele pe care le experimentează ca fiind potențiale surse de amenințare la adresa propriului echilibru. De aceea, centralitatea procesului de evaluare cognitivă a situațiilor de viață implică construirea unor probe care să permită evaluarea stresului perceput de către o persoană, în opoziție cu probele care se rezumă la solicitarea unor indicații cu privire la frecvența confruntării cu anumite situații sau evenimente de viață. În prezentul studiu, am valorificat perspectiva evaluării cognitive pe care un adult o realizează cu privire la situațiile și evenimentele care au avut loc în propria sa relație maritală, într-o anumită perioadă de timp determinată.

Studiul s-a bazat pe un design corelațional. Este vorba despre o anchetă pe bază de chestionare care au fost completate de către partenerii din 56 de cupluri maritale. În afara variabilelor socio-demografice (sexul, vârsta și durata relației maritale) ale căror efecte au fost controlate, variabilele de interes ale studiului au fost cantitative și au inclus (Figura 1):

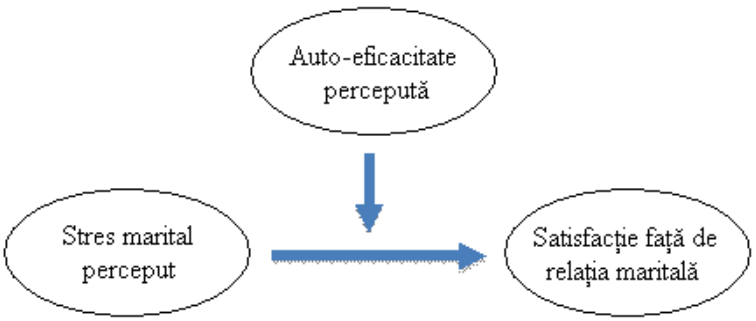

Fig. 1
Reprezentarea schematică a variabilelor de interes ale studiului și a relațiilor dintre acestea

În demersul de proiectare și realizare a studiului, întrebarea de la care am pornit a fost: Pentru niveluri diferite ale auto-eficacității percepute, relația dintre nivelul stresului marital perceput de către parteneri și nivelul satisfacției pe care aceștia o au față de relația maritală este diferită ? Cu alte cuvinte, auto-eficacitatea poate fi considerată un amortizor în raport cu impactul negativ pe care percepția partenerilor cu privire la stresul produs de dificultățile din relația maritală îl are asupra satisfacției față de relația maritală ? Ipotezele de lucru care au jalonat demersul de cercetare au fost:

Teodor, A. E., Murgulet, A.M. Robu, I. E. (2014). Stress and Marital Satisfaction: Exploring the Moderating Role of Self-Efficacy Beliefs [Stres si satisfactie maritala: Explorarea rolului moderator al credintelor referitoare la auto-eficacitate]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 133-153.

Nivelul stresului marital perceput este predictor negativ al nivelului satisfacţiei maritale.

Nivelul auto-eficacităţii percepute este predictor pozitiv al nivelului satisfacţiei maritale.

Interacţiunea dintre nivelul stresului marital şi nivelul auto-eficacităţii este predictor al nivelului satisfacţiei maritale şi, faţă de modelul de regresie în care ambele variabile sunt introduse separat, aduce un plus semnificativ la explicarea varianţei scorului la satisfacţia maritală.

Participanţi

Participanţii la studiu au fost recrutaţi printr-un plan de eşantionare de convenienţă, non-probabilistă (tehnica bulgărelui de zăpadă – pentru a se maximiza numărul de subiecţi care să aibă protocoale cu răspunsuri eligibile). S-a avut grijă ca lotul să fie echilibrat în funcţie de variabilele referitoare la vârstă şi la durata relaţiei maritale. Participanţii au fost recrutaţi din diferite medii profesionale, instituţii de stat, servicii publice, ONG-uri, societăţi comerciale, precum şi din reţeaua socială a autoarelor prezentei lucrări. Criteriile de includere a respondenţilor în lot au fost: a) adulţi căsătoriţi sau recăsătoriţi, cu o experienţă în mariajul actual de cel puţin un an; aşa cum sugerează M. Harway (citat de Turliuc şi Muraru, 2013), primul an de căsătorie sau coabitare, tinde să fie o perioadă sensibilă pentru ambii parteneri, întrucât chiar dacă cuplul are un background social şi cultural similar, partenerii provin din familii diferite, ale căror obişnuinţe de viaţă, ideologii şi experienţe relaţionale pot fi variate; pe de altă parte, partenerii maritali pot avea expectanţe diferite în ceea ce priveşte relaţia lor, precum şi valori diferite referitoare la creşterea copiilor, rolurile de gen sau sexualitate; nu întâmplător, multe cupluri întâmpină dificultăţi majore în primul an de viaţă, altele ajungând în pragul divorţului; b) vârste cuprinse între 20 şi 50 de ani; prin acest criteriu, am urmărit să asigurăm un anumit nivel al omogenităţii lotului, pornind de la premisa că modul în care partenerii unui cuplu marital interacţionează, experienţele pe care aceştia le co-construiesc şi le trăiesc împreună, expectanţele pe care le au, modul în care încearcă să se adapteze solicitărilor şi dificultăţilor inerente vieţii în doi, precum şi construcţiile pe care le au despre diversele aspecte ale relaţiei lor pot să difere în funcţie de vârstă, căreia i se asociază variate experienţe relaţionale din trecut; c) respondenţii nu trebuiau să fi solicitat asistenţă terapeutică pentru dificultăţi în relaţia lor maritală; acest criteriu este justificat de faptul că cei

Teodor, A. E., Murgulet, A.M. Robu, I. E. (2014). Stress and Marital Satisfaction: Exploring the Moderating Role of Self-Efficacy Beliefs [Stres si satisfactie maritala: Explorarea rolului moderator al credintelor referitoare la auto-eficacitate]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 133-153.

care solicitaseră ajutor din partea unui terapeut nu erau echivalenţi cu alţi participanţi care întâmpinau posibile probleme în relaţia lor maritală.

Participanţii au completat chestionarele acasă sau în timpul programului de lucru, returnându-le investigatorilor. Nu toate persoanele interpelate au dorit să răspundă la chestionare. Pentru cele care şi-au dat consimţământul verbal, rata restituirii protocoalelor cu răspunsuri a fost de 100 %. Răspunsurile au fost anonime. Toate protocoalele au fost considerate eligibile, pentru a fi introduse în baza de date finală. Aceasta a inclus 112 respondenţi, parteneri maritali din 56 de cupluri. Vârstele respondenților au fost cuprinse între 22 şi 48 de ani (m = 35.8; s = 6.4). Soţii aveau vârste cuprinse între 24 şi 48 de ani (m = 36.9; s = 6.0), iar soțiile între 22 şi 46 de ani (m = 34.7; s = 6.7). Diferenţa dintre media de vârstă a partenerilor nu a fost semnificativă statistic (t = 1.81; p = 0.072). Dintre participanţi, 90.1 % erau căsătoriţi pentru prima dată şi restul recăsătoriți. Experienţa în actualul mariaj era cuprinsă între 1 şi 24 de ani (m = 9.9; s = 6.8). Respondenţii aveau în creştere un copil (46.4 %), doi copii (26.8%) sau nu aveau copii în creştere (26.8 %). Majoritatea dintre cuplurile investigate câştigau lunar, din salarii şi/sau alte activităţi independente, până la 6000 de lei.

Colectarea datelor. Protocolul cu chestionarele administrate participanţilor

Stresul marital perceput a fost măsurat cu o versiune tradusă în limba română şi adaptată pentru specificul cultural al respondenților după Perceived Stress Scale/PSS (Cohen, Kamarck şi Mermelstein, 1983). Scala măsoară gradul în care situațiile pe care o persoană le traversează în propria existenţă cotidiană sunt evaluate ca fiind stresante. Proba conţine 14 itemi (de exemplu: „În ultima lună, cât de des aţi fost supărat/-ă, din cauza unui lucru care s-a întâmplat pe neaşteptate ?” sau „În ultima lună, cât de des v-aţi simţit deasupra problemelor din viaţa dvs. ?”), la care un subiect poate răspunde pe o scală cu cinci ancore verbale (de la 0 – niciodată la 4 – foarte des). Scorul total – indicator al nivelului stresului pe care o persoană îl percepe în propria sa viaţă – a fost calculat prin însumarea scorurilor la cei 14 itemi şi poate varia între 0 şi 56. Un scor ridicat a semnificat un nivel ridicat al stresului perceput de către respondent. În prezentul studiu, consistenţa internă a fost satisfăcătoare (a = 0.80 – pentru întregul lot de respondenţi, a = 0.73 – pentru bărbaţi, respectiv a = 0.85 – pentru femei).

Teodor, A. E., Murgulet, A.M. Robu, I. E. (2014). Stress and Marital Satisfaction: Exploring the Moderating Role of Self-Efficacy Beliefs [Stres si satisfactie maritala: Explorarea rolului moderator al credintelor referitoare la auto-eficacitate]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei” din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 133-153.

Percepţia pe care respondenţii din prezentul studiu o aveau despre propria lor eficacitate în depăşirea diverselor situaţii dificile din viaţa de zi cu zi a fost măsurată cu versiunea în limba română pentru General Self-Efficacy Scale/GSES (Băban, Schwarzer şi Jerusalem, 1996). Versiunea este disponibilă pe site-ul universităţii din Berlin (a se vedea http://userpage.fu-erlin.de/~health/rumania.htm). Scala include 10 itemi (de exemplu: „Dacă insist, reuşesc să-mi rezolv problemele dificile." sau „Orice s-ar întâmpla, sunt pregătit/-ă să fac faţă situaţiei."), la care fiecare participant la studiu a răspuns pe o scală cu cinci ancore verbale (de la 1 – nu mi se potriveşte deloc până la 4 – mi se potriveşte perfect). Scorul total al fiecăruia dintre participanţi – indicator al nivelului auto-eficacităţii percepute – a fost obţinut prin însumarea scorurilor la itemi (domeniu teoretic de variaţie: 10-40). Un scor ridicat a semnificat un nivel ridicat al auto-eficacităţii. În prezentul studiu, valoarea consistenţei interne a fost bună (a = 0.87 – pentru întregul lot de respondenţi, a = 0.86 – pentru bărbaţi, respectiv a = 0.87 – pentru femei).

Pentru a măsura satisfacţia faţă de relaţia maritală, am construit o scală cu 16 itemi. Itemii au vizat nivelul satisfacţiei faţă de aspecte ale relaţiei maritale actuale, precum: creşterea şi educarea copiilor, comunicarea cu partenerul de viaţă, relaţiile sexuale, momentele de intimitate, petrecerea timpului liber sau libertatea în exprimarea de către fiecare dintre parteneri într-un mod personal (original) a propriilor opinii, dorinţe şi opţiuni. Pentru fiecare dintre aspecte, fiecare dintre respondenţi a fost invitat să indice măsura în care era satisfăcut, utilizând o scală cu cinci ancore verbale (de la 1 – deloc satisfăcut până la 5 – complet satisfăcut). Pentru fiecare dintre participanţi, scorul total a fost obţinut prin însumarea scorurilor la itemi. Domeniul teoretic de variaţie a fost cuprins între 0 şi 64. Un scor ridicat a fost interpretat ca semnificând un nivel ridicat al satisfacţiei pe care respondentul o avea faţă de relaţia maritală în care era partener, privită în totalitatea aspectelor ei. Scala a înregistrat valori foarte bune ale consistenţei interne: a = 0.91 – pentru întregul lot de respondenţi, a = 0.90 – pentru bărbaţi, respectiv a = 0.91 – pentru femei.

Proceduri statistice

Rolul moderator din partea auto-eficacităţii percepute de către respondenţi a fost testat urmându-se strategia generală sugerată în literatura de specialitate (Baron şi Kenny, 1986; Frazier, Tix şi Barron, 2004). Un moderator este o variabilă calitativă (de exemplu: genul, etnia,

Teodor, A. E., Murgulet, A.M. Robu, I. E. (2014). Stress and Marital Satisfaction: Exploring the Moderating Role of Self-Efficacy Beliefs [Stres si satisfactie maritala: Explorarea rolului moderator al credintelor referitoare la auto-eficacitate]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 133-153.

studiile absolvite etc.) sau cantitativă (de exemplu: stima de sine, stabilitatea emoţională etc.) care afectează direcţia şi/sau intensitatea relației dintre o variabilă independentă şi o alta dependentă. Cu alte cuvinte, variabila moderatoare este similară cu o variabilă suplimentară care, alături de variabila independentă, covariază cu variabila dependentă. Pentru a studia efectul de moderare, putem apela fie la tehnica ANOVA (în cazul studiilor experimentale), fie la analiza de regresie multiplă liniară (cf. Frazier, Tix şi Barron, 2004). Se inferează relaţia de moderare, atunci când sunt îndeplinite simultan trei condiții: a) variabila independentă are un efect semnificativ asupra variabilei dependente; b) variabila moderatoare are un efect semnificativ asupra variabilei dependente; c) interacţiunea efectelor din partea variabilelor independentă şi moderatoare este semnificativă şi, în raport cu modelul de regresie rezultat în pasul anterior, aduce un adaos consistent la explicarea varianţei variabilei dependente.

În cadrul analizelor de regresie pe care le-am efectuat în prezentul studiu, variabila dependentă a fost reprezentată de nivelul satisfacției maritale, iar variabilele independente (introduse în doi paşi succesivi) au fost reprezentate de: *Pasul 1*) nivelul stresului marital perceput de către respondenţi şi nivelul auto-eficacităţii şi *Pasul 2*) nivelul stresului marital, nivelul auto-eficacității percepute, respectiv interacţiunea dintre nivelul stresului marital şi cel al auto-eficacității. Interacţiunea a fost „calculată" ca produsul scorurilor standardizate la scalele prin care au fost măsurate variabilele independente (dintre care, auto-eficacitatea a fost presupusă ca variabilă moderatoare), conform recomandărilor din literatura de specialitate. Pe baza sugestiilor prezentate de Frazier, Tix şi Barron (2004), variabilele cantative referitoare la stresul marital şi auto-eficacitate au fost standardizate (scoruri *z*), pentru a fi preîntâmpinată problema multicoliniarității dintre variabilele independente care urmează să fie introduse într-un model de regresie. Pe de altă parte, am pornit de la presupunerea că, pentru respondenții care prezintă un nivel ridicat al auto-eficacităţii percepute, relaţia de asociere dintre stresul marital şi nivelul satisfacției maritale va fi mult mai slabă ca intensitate decât relaţia dintre aceleaşi două variabile, în cazul respondenţilor cu un nivel scăzut al auto-eficacității. În acest sens, valorile coeficienților de corelație pentru subloturile de respondenți care au prezentat un nivel ridicat, respectiv un nivel scăzut al auto-eficacităţii au fost comparate, pentru a se vedea dacă diferența era semnificativă statistic. Interpretarea semnificației diferenței dintre doi coeficienți de corelație care sunt calculați pentru două grupuri

Teodor, A. E., Murgulet, A.M. Robu, I. E. (2014). Stress and Marital Satisfaction: Exploring the Moderating Role of Self-Efficacy Beliefs [Stres si satisfactie maritala: Explorarea rolului moderator al credintelor referitoare la auto-eficacitate]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 133-153.

independente a fost realizată în urma parcurgerii metodologiei de lucru sugerată în literatura de specialitate (Clark-Carter, 2010).

Rezultate

Controlul efectelor din partea genului, vârstei şi experienţei în mariaj. Tabelul 1 prezintă valorile caracteristice pentru variabilele măsurate în cardrul studiului în funcţie de genul participanţilor. Pentru nivelul stresului marital, media obţinută în subotul de femei a avut o valoare mai ridicată decat media înregistrată pentru barbaţi, însă diferenţa nu a fost semnificativă statistic (t = 1.45; p = 0.149). Pentru celelalte două variabile, bărbaţii au obţinut valori mai ridicate ale mediilor, fără ca diferenţele faţă de femei să fie semnificative (t = -1.86 şi p = 0.064 – pentru nivelul auto-eficacităţii, respectiv t = - 0.69 şi p = 0.487 – pentru nivelul satisfacţiei maritale).

Tabelul 1

Medii şi abateri standard pentru variabilele măsurate în funcţie de genul participanţilor

Variabile	Femei		Bărbaţi		t	p
	m	s	m	s		
1. Nivel stres marital perceput	21.32	6.89	19.59	5.68	1.45	0.149
2. Nivel auto-eficacitate percepută	29.70	4.24	31.23	4.46	- 1.86	0.064
3. Nivel satisfacţie maritală	47.95	9.58	49.13	8.26	- 0.69	0.487

Vârsta respondenţilor (20-30 ani *vs.* 31-40 ani *vs.* peste 40 de ani) nu a avut efecte semnificative asupra niciuneia dintre variabilele măsurate: F = 0.04 şi p = 0.955 – pentru nivelul stresului marital, F = 0.16 şi p = 0.852 – pentru nivelul auto-eficacităţii, respectiv F = 0.23 şi p = 0.043 – pentru nivelul satisfacţiei maritale. În cazul satisfacţiei maritale, se poate constata că efectul din partea vârstei respondenţilor a fost marginal. De asemenea, experienţa în mariaj (1-5 ani *vs.* 6-10 ani *vs.* 11-15 ani *vs.* peste 15 ani) nu a avut efecte semnificative asupra variabilelor de interes pentru studiul de faţă: F = 0.25 şi p = 0.856 – pentru nivelul stresului marital, respectiv F = 0.15 şi p = 0.329 – pentru nivelul satisfacţiei maritale. Nici variabila referitoare la numărul de copii pe care respondenţii îi aveau în creştere împreună cu actualul partener (fără copii *vs.* un copil *vs.* doi copii)

Teodor, A. E., Murgulet, A.M. Robu, I. E. (2014). Stress and Marital Satisfaction: Exploring the Moderating Role of Self-Efficacy Beliefs [Stres si satisfactie maritala: Explorarea rolului moderator al credintelor referitoare la auto-eficacitate]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 133-153.

nu a avut efecte semnificative asupra nivelului stresului marital perceput ($F = 0.04$; $p = 0.955$), respectiv asupra nivelului satisfacţiei maritale ($F = 0.37$; $p = 0.690$). Întrucât variabilele socio-demografice nu au avut efecte semnificative asupra variabilei dependente (nivelul satisfacţiei maritale), acestea nu au fost luate în calcul în cadrul modelelor de regresie.

Corelaţii între variabilele măsurate. Tabelul 2 prezintă corelaţiile liniare (calculate cu formula propusă de Pearson) dintre variabilele pe care le-am introdus în paşii modelului de regresie multiplă ierarhică. Aşa cum ne-am aşteptat, nivelul stresului marital perceput de către respodenţi s-a asociat negativ cu nivelul auto-eficacităţii, valoarea corelaţiei indicând o intensitate moderată a asocierii ($r = - 0.42$; $p < 0.001$). Acest rezultat semnifică faptul că, în rândul adulţilor din lotul investigat care se apreciau ca având un nivel mai scăzut al eficacităţii în confruntarea cu situaţiile de viaţă solicitante, nivelul stresului pe care îl percepeau în relaţia maritală a tins să fie mai ridicat şi invers. De asemenea, nivelul stresului marital s-a asociat negativ cu niveul satisfacţiei faţă de relaţia maritală, intensitatea asocierii fiind moderată ($r = - 0.54$; $p < 0.001$). Cu alte cuvinte, un nivel mai ridicat al stresului marital a tins să se asocieze cu un nivel mai scăzut al satisfacţiei maritale şi invers. Satisfacţia maritală s-a asociat pozitiv şi cu nivelul auto-eficacităţii percepute, însă intensitatea legăturii a fost mai modestă ($r = 0.23$; $p < 0.05$). Aşadar, corelaţiile dintre variabilele de interes pentru prezentul studiu au avut direcţiile aşteptate.

Tabelul 2

Corelaţii între variabilele măsurate (lot total)

Variabile	m	s	1	2
1. Nivel stres marital perceput	20.46	6.34	-	
2. Nivel auto-eficacitate percepută	30.46	4.40	- 0.42 ***	-
3. Nivel satisfacţie maritală	48.64	8.92	- 0.54 ***	0.23 *

Notă: * $p < 0.05$; *** $p < 0.001$

În funcţie de genul respondenţilor, valorile corelaţiilor dintre variabile au prezentat un pattern uşor diferit. Astfel, pentru barbaţi, nivelul stresului marital a corelat negativ cu nivelul auto-eficacităţii ($r = - 0.29$; $p < 0.05$) şi cu nivelul satisfacţiei maritale ($r = - 0.49$; $p < 0.001$), însă

Teodor, A. E., Murgulet, A.M. Robu, I. E. (2014). Stress and Marital Satisfaction: Exploring the Moderating Role of Self-Efficacy Beliefs [Stres si satisfactie maritala: Explorarea rolului moderator al credintelor referitoare la auto-eficacitate]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 133-153.

valorile corelaţiilor au fost mai scăzute decât cele înregistrate pentru sublotul de femei, în special în cazul auto-eficacităţii ($r = - 0.51$ şi $p < 0.001$ – pentru corelaţia cu nivelul auto-eficacităţii, respectiv $r = - 0.57$ şi $p < 0.001$ – pentru corelaţia cu nivelul satisfacţiei maritale). În schimb, pentru sublotul de bărbaţi, nivelul auto-eficacităţii nu a corelat semnificativ cu nivelul satisfacţiei maritale ($r = 0.09$; $p = 0.481$), în timp ce, pentru sublotul de femei, corelaţia dintre cele două variabile a fost semnificativă statistic.

Testarea relaţiei de moderare. Verificarea ipotezelor de lucru. Tabelul 3 sumarizează datele necesare pentru interpretarea modelelor de regresie multiplă liniară ierarhică, în cadrul cărora nivelul stresului marital perceput subiectiv de către respondenţi, nivelul auto-eficacităţii şi interacţiunea dintre cele două variabile au fost considerate ca variabile independente, iar nivelul satisfacţiei maritale a fost considerat ca variabilă dependentă.

Tabelul 3
Datele pentru testarea efectului de moderare

Variabile independente	β	R	R^2
Pas 1			
Nivel stres marital perceput	- 0.54 ***		
Nivel auto-eficacitate percepută	0.008 ^{ns}	0.546	0.298
Pas 2			
Nivel stres marital perceput	- 0.53 ***		
Nivel auto-eficacitate percepută	0.008 ^{ns}		
Nivel stres marital × Nivel auto-eficacitate	- 0.02 ^{ns}	0.547	0.299

Notă: *** $p < 0.001$; ns – nesemnificativ statistic ($p > 0.05$)

În cadrul primului model (*Pasul 1*), corelaţia multiplă dintre ansamblul reprezentat de cele două variabile independente, pe de o parte, respectiv variabila dependentă, pe de alta a fost egală cu 0.54 şi a fost semnificativă statistic ($F = 23.20$; $p < 0.001$). Variabilele independente au explicat împreună 29.8 % din varianţa distribuţiei nivelului satisfacţiei faţă de relaţia maritală, însă doar nivelul stresului marital a fost predictor semnificativ ($\beta = - 0.54$; $p < 0.001$), această variabilă explicând, singură, 24.20 % din varianţa variabilei dependente. Aşadar, nivelul stresului pe care participanţii la studiu îl percepeau în relaţia maritală a fost predictor

Teodor, A. E., Murgulet, A.M. Robu, I. E. (2014). Stress and Marital Satisfaction: Exploring the Moderating Role of Self-Efficacy Beliefs [Stres si satisfactie maritala: Explorarea rolului moderator al credintelor referitoare la auto-eficacitate]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 133-153.

negativ al nivelului satisfacției față de relație, așa cum am presupus prin prima dintre ipotezele de lucru. Aceste date sunt consistente cu cele prezentate în literatura de specialitate cu privire la relația dintre stresul resimțit și satisfacția față de relația maritală în rândul adulților (pentru o sinteză a dovezilor empirice, a se vedea Randall și Bodenmann, 2009). În cel de-al doilea pas, pe lângă variabilele referitoare la nivelul stresului marital și nivelul auto-eficacității, a fost introdusă și variabila rezultată din interacțiunea lor. Corelația multiplă dintre ansamblul celor trei variabile independente și variabila dependentă a fost semnificativă statistic ($R = 0.54$; $F = 15.38$; $p < 0.001$). Împreună, cele trei variabile au explicat aproximativ 30 % din varianța variabile dependente (adică din diferențele dintre respondenți în ceea ce privește nivelul satisfacției față de relația maritală). Totuși, doar nivelul stresului marital a fost predictor semnificativ al satisfacției maritale ($\beta = - 0.53$; $p < 0.001$), această variabilă explicând 23.13 % din varianța variabilei dependente. Aceste date confirmă, din nou, prima dintre ipotezele de lucru. Nivelul auto-eficacității nu a fost predictor semnificativ pentru satisfacția față de relația maritală nici în primul pas, nici în cel de-al doilea. De asemenea, interacțiunea dintre nivelul stresului marital și cel al auto-eficacității nu a fost predictor semnificativ al nivelului satisfacției maritale ($\beta = - 0.02$; $p = 0.723$) și, în plus, adaosul (față de modelul corespunzător pasului 1) pe care l-a adus la explicarea varianței variabilei dependente a fost nesemnificativ statistic ($\Delta R^2 = 0.001$ sau 0.1. %; $F = 0.12$; $p = 0.723$).

Din datele pe care le-am prezentat, se poate constata că a fost asigurată doar prima dintre condițiile sugerate în literatura de specialitate (a se vedea Baron și Kenny, 1986; Frazier, Tix și Barron, 2004), pentru a se putea infera existența unei relații de moderare. Pentru a confirma absența efectului moderator din partea nivelului auto-eficacității percepute, am calculat corelațiile dintre nivelul stresului marital și nivelul satisfacției separat, adică atât pentru grupul de participanți care au prezentat un nivel scăzut al auto-eficacității, cât și pentru grupul de participanți care au prezentat un nivel ridicat. Nivelurile auto-eficacității au fost stabilite utilizându-se criteriul $m \pm 1s$ (nivelurile scăzute corespunzând scorurilor situate sub $m - 1s$, iar nivelurile ridicate scorurilor situate peste $m + 1s$). Pentru nivelul auto-eficacității, media a fost egală cu 30.46, iar abaterea standard cu 4.40. Aplicând criteriul pe care l-am amintit, participanții au fost distribuiți în trei grupuri, după cum urmează: a) participanți care prezentau un nivel scăzut al auto-eficacității (scoruri brute cuprinse între 10 și 26; $N = 15$); b) participanți care

Teodor, A. E., Murgulet, A.M. Robu, I. E. (2014). Stress and Marital Satisfaction: Exploring the Moderating Role of Self-Efficacy Beliefs [Stres si satisfactie maritala: Explorarea rolului moderator al credintelor referitoare la auto-eficacitate]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 133-153.

prezentau un nivel moderat al auto-eficacităţii (scoruri brute cuprinse între 27 şi 35; N = 81) şi c) participanţi care prezentau un nivel ridicat (scoruri brute cuprinse între 36 şi 40; N = 16). Pentru primul grup, corelaţia dintre nivelul stresului marital şi cel al satisfacţiei faţă de relaţia maritală a fost egală cu - 0.51 (p = 0.051), iar pentru participanţii din al treilea grup, corelaţia a fost egală cu - 0.42 (p = 0.100). Se poate constata faptul că, pentru ambele grupuri, corelaţiile nu au fost semnificative statistic. În plus, diferenţa dintre cele două corelaţii nu a fost semnificativă (z = 0.28; p = 0.389). Aşadar, datele pe care le-am obţinut au susţinut prima ipoteză de lucru, însă nu şi pe celelalte două.

Discuţii şi concluzii

Modelele teoretice şi empirice care au vizat identificarea şi explicarea proceselor dinamice ce susţin viaţa maritală au luat în calcul o serie de variabile care contribuie la procesele, stabilitatea şi calitatea relaţiei dintre doi soţi, precum: caracteristicile socio-demografice ale partenerilor, experienţele emoţionale pe care le-au trăit în familia de origine, stilurile cognitiv-evaluative, predispoziţiile stabile ale personalităţii şi răspunsurile comportamentale ale partenerilor, competenţele interpersonale şi emoţionale, solicitările stresante şi strategiile pe care partenerii le utilizează pentru a face faţă acestora (Larson şi Holman, 1994; Randall şi Bodenmann, 2009). În această lucrare, atenţia noastră s-a îndreptat asupra analizei din punct de vedere teoretic şi empiric a relaţiei dintre stresul experimentat în relaţia maritală şi satisfacţia pe care partenerii o exprimă faţă de mariaj. Stresul poate fi un inamic redutabil pentru stabilitatea vieţii maritale, modelând dinamica, traiectoria şi calitatea relaţiei dintre doi adulţi căsătoriţi. Deşi experienţa în confruntarea cu solicitările stresante gestionabile creează oportunităţi pe care un cuplu marital aflat la început de drum le poate valorifica în procesul formării şi creşterii rezilienţei în raport cu viitoarele solicitări (Neff şi Broady, 2011), rezultatele unui corp consistent de studii sugerează efectele negative la nivelul dinamicii proceselor interacţionale dintre parteneri şi în planul calităţii relaţiei maritale, efecte care sunt produse prin acţiunea unei varietăţi de stresori majori sau minori, interni sau externi vieţii de cuplu, acuţi sau cronici (Bodenmann, 1997; Bodenmann şi Cina, 2006; Harper, Schaalje şi Sandberg, 2000; Neff şi Broady, 2011; Randall şi Bodenmann, 2009).

În timp, stresul de zi cu zi deteriorează calitatea experienţelor sociale şi emoţionale pe care partenerii unui cuplu marital le împărtăşesc, conducând la diminuarea stării de bine şi la sentimentul de alienare, iar

Teodor, A. E., Murgulet, A.M. Robu, I. E. (2014). Stress and Marital Satisfaction: Exploring the Moderating Role of Self-Efficacy Beliefs [Stres si satisfactie maritala: Explorarea rolului moderator al credintelor referitoare la auto-eficacitate]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 133-153.

prin acestea, la reducerea drastică a satisfacţiei pe care partenerii o resimt faţă de relaţia lor (Randall şi Bodenmann, 2009). Totuşi, aşa cum susţin şi autorii care au propus diverse modele de lucru, relaţia dintre stres şi satisfacţia maritală nu este una liniară, anumite resurse individuale sau diadice, mecanisme şi procese (de exemplu: cele implicate în comunicarea dintre parteneri, soluţionarea conflictelor sau în rezolvarea problemelor pe care cuplul le întâmpină) mediind sau moderând această relaţie (Bodenmann, 1997; Chi şi colab., 2011; Cohan şi Bradbury, 1997; Graham şi Conoley, 2006; Harper, Schaalje şi Sandberg, 2000; Neff şi Broady, 2011; Randall şi Bodenmann). În prezentul studiu, atenţia noastră s-a îndreptat asupra rolului pe care credinţele individuale ale partenerilor unui cuplu cu privire la propria lor eficacitate îl joacă în modelarea relaţiei dintre stres şi satisfacţia maritală.

Reprezentând o variabilă de natură cognitiv-evaluativă care a fost intens studiată în domeniile psihologiei învăţării, psihologiei educaţiei, psihologiei dezvoltării şi psihologiei sociale, auto-eficacitatea desemnează expectanţele pe care o persoană le are cu privire la depăşirea cu succes a dificultăţilor care apar în diverse domenii ale funcţionării, controlul evenimentelor din propria viaţă, atingerea scopurilor pe care şi le propune şi realizarea schimbărilor în mediul său de creştere şi dezvoltare, la care se adaugă încrederea în propria capacitate de a realiza toate aceste lucruri (Bandura, 1994). Credinţa pe care o persoană o manifestă în propria capacitate de a depăşi obstacolele ce apar în viaţa sa şi de a controla cursul propriei existenţe reprezintă o variabilă (resursă) importantă pentru procesul complex al adaptării la sarcinile dezvoltării. În domeniul proceselor specifice vieţii de cuplu şi familie, credinţa în auto-eficacitate reprezintă una dintre resursele cheie pe care partenerii maritali – soţi şi părinţi – se sprijină, în efortul de adaptare la roluri, sarcini şi dificultăţi (Fincham, Harold şi Gano-Phillips, 2000; Kwok, Ling, Leung şi Li, 2013; Neff şi Broady, 2011; Sevigny şi Loutzenhiser, 2009). În cadrul studiului de factură transversală şi corelaţională pe care l-am realizat în rândul partenerilor maritali din 56 de cupluri cu o experienţă în mariaj, în medie, de aproximativ zece ani, auto-eficacitatea a fost presupusă ca variabilă care moderează relaţia dintre stresul marital perceput subiectiv şi nivelul satisfacţiei partenerilor (ca indicator al stării de bine în legătură cu relaţia maritală). Cadrul teoretic care ne-a orientat în formularea ipotezelor de lucru a fost reprezentat de modelul vulnerabilitate-stres-adaptare propus de Karney şi Bradbury. Auto-eficacitatea a fost plasată printre caracteristicile individuale care îi pot predispune pe partenerii unui cuplu

Teodor, A. E., Murgulet, A.M. Robu, I. E. (2014). Stress and Marital Satisfaction: Exploring the Moderating Role of Self-Efficacy Beliefs [Stres si satisfactie maritala: Explorarea rolului moderator al credintelor referitoare la auto-eficacitate]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 133-153.

marital către dificultăţi de adaptare în faţa evenimentelor şi a circumstanţelor nefavorabile. Datele analizei de regresie multiple ierarhice nu au susţinut efectul de moderare pe care l-am presupus, nefiind îndeplinite două dintre condiţiile necesare. Deşi nivelul stresului marital a fost predictor semnificativ, nivelul auto-eficacităţii şi interacţiunea dintre acesta şi nivelul stresului nu au fost predictori semnificativi pentru satisfacţia maritală. Aceste rezultate trebuie interpretate ţinându-se cont şi de limitele studiului pe care ni le asumăm, şi anume numărul relativ scăzut de cupluri (participanţi) care poate fi pus în relaţie cu variaţia distribuţiilor variabilelor măsurate, respectiv cu puterea modelelor de predicţie şi faptul că, în timp ce variabilele referitoare la stresul şi satisfacţia maritală au fost specifice (particularizate) contextului unei relaţii maritale, variabila referitoare la auto-eficacitatea percepută a avut un caracter general.

Chiar dacă nu au susţinut ipoteza cu privire la efectul de moderare din partea variabilei referitoare la auto-eficacitate, datele pe care le-am obţinut evidenţiază alte aspecte importante pentru tabloul complex şi dinamic al unei relaţii maritale. Astfel, nivelul stresului marital pe care participanţii la studiu îl percepeau a fost predictor negativ al nivelului satisfacţiei faţă de relaţia maritală. Un nivel ridicat al stresului marital a tins să se asocieze cu scăderea satisfacţiei. În rândul participanţilor la studiul nostru, nivelul stresului a explicat 24.20 % din diferenţele interindividuale în ceea ce priveşte nivelul satisfacţiei maritale. Chiar şi atunci când, în cel de-al doilea pas al analizei de regresie, împreună cu nivelul auto-eficacităţii, nivelul stresului marital a fost introdus ca variabilă independentă, stresul a explicat, singur, 23.13 % din varianţa satisfacţiei maritale. Aceste date converg cu cele raportate în alte studii care s-au preocupat de rolul stresului în predicţia satisfacţiei maritale (Bodenmann, 1997; Bodenmann şi Cina, 2006; Harper, Schaalje şi Sandberg, 2000). Pe de altă parte, nivelul stresului marital s-a asociat semnificativ şi negativ cu nivelul auto-eficacităţii percepute. Astfel, nivelul auto-eficacităţii a fost un predictor semnificativ al nivelului stresului marital ($\beta = -0.42$, $t = -4.90$, $p < 0.001$), auto-eficacitatea explicând 17.2 % din varianţa scorurilor la scala prin care a fost măsurat stresul marital (date neraportate în secţiunea anterioară). Aceste date sugerează că partenerii maritali sunt mai vulnerabili în raport cu experimentarea stresului, atunci când nu au încredere în propriile competenţe de a gestiona dificultăţile şi de a controla evenimentele care apar în viaţa de zi. Din contextul teoretic, precum şi din rezultatele studiului pe care l-am realizat reiese importanţa pe care credinţa fiecăruia

Teodor, A. E., Murgulet, A.M. Robu, I. E. (2014). Stress and Marital Satisfaction: Exploring the Moderating Role of Self-Efficacy Beliefs [Stres si satisfactie maritala: Explorarea rolului moderator al credintelor referitoare la auto-eficacitate]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 133-153.

dintre partenerii unui cuplu în propria lui eficacitate o are în raport cu adaptarea la sarcinile şi provocările vieţii maritale.

Rezultatele studiului pe care l-am realizat confirmă importanţa pe care consilierii şi terapeuţii de cuplu o acordă atât stresului ca factor ce reduce şansa unui cuplu marital de a-şi descoperi şi valorifica toate resursele creative de care dispune şi de a scrie povestea unei relaţii de succes, cât şi factorilor cognitivi care intervin în generarea şi escaladarea stresului marital. De aceea, în asistarea cuplurilor maritale care solicită ajutor terapeutic, practicienii pun un accent deosebit pe înţelegerea de către parteneri a proceselor şi mecanismelor specifice relaţiei lor care conduc la stres şi îi împiedică să-şi realizeze dorinţele în comun. În contextul relaţiei terapeutice bazată pe încrederea în schimbare, pe deschidere şi pe o atmosferă de susţinere, consilierii şi terapeuţii îi asistă pe partenerii maritali, pentru ca aceştia să descopere resursele latente de care dispun la nivel individual şi diadic şi să găsească altele noi care să îi ajute să facă faţă mai bine provocărilor de zi cu zi. Iar provocările nu sunt nimic altceva decât oportunităţi pentru dezvoltarea personală, în beneficiul poveştii de iubire pe care partenerii încearcă să o scrie permanent.

Bibliografie

Bandura, A. (1994). Self-efficacy. In V. S. Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia of Human Behavior* (Vol. 4, pp. 71-81). New York: Academic Press.

Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51 (6), 1173-1182.

Băban, A., Schwarzer, R., & Jerusalem, M. (1996). *Romanian version of the General Self-Efficacy Scale*. Document diponibil pe http://userpage.fu-erlin.de.

Bodenmann, G. (1997). The influence of stress and coping on close relationships: A two year longitudinal study. *Swiss Journal of Psychology*, 56 (3), 156-164.

Bodenmann, G., & Cina, A. (2006). Stress and coping among stable-satisfied, stable distressed and separated/divorced Swiss couples:

Teodor, A. E., Murgulet, A.M. Robu, I. E. (2014). Stress and Marital Satisfaction: Exploring the Moderating Role of Self-Efficacy Beliefs [Stres si satisfactie maritala: Explorarea rolului moderator al credintelor referitoare la auto-eficacitate]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 133-153.

A 5-year prospective longitudinal study. *Journal of Divorce and Remarriage*, 44 (1-2), 71-89.

Chi, P. L., Tsang, S. K. M., Chan, K. S., Xiang, X. P., Yip, P. S. F., Cheung, Y. T., & Zhang, X. L. (2011). Marital satisfaction of Chinese under stress: Moderating effects of personal control and social support. *Asian Journal of Social Psychology*, 14 (1), 15-25.

Clark-Carter, D. (2010). *Quantitative Psychological Research. The Complete Student's Companion* (3rd ed.). East Sussex: Psychological Press.

Cohan, C. L. and Bradbury, T. N. (1997). Negative life events, marital interaction, and the longitudinal course of newlywed marriage. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73 (1), 114-128.

Cohen, S., Kamarck, T., & Mermelstein, R. (1983). A global measure of perceived stress. *Journal of Health and Social Behavior*, 24 (4), 385-396.

Fincham, F. D., Harold, G. T., & Gano-Phillips, S. (2000). The longitudinal association between attributions and marital satisfaction: Direction of effects and role of efficacy expectations. *Journal of Family Psychology*, 14 (2), 267-285.

Frazier, P. A., Tix, A. P., & Barron, K. E. (2004). Testing moderator and mediator effects in counseling psychology research. *Journal of Counseling Psychology*, 51 (1), 115-134.

Glenn, N. D. (2003). Marital quality. In J. J. Ponzetti Jr. (Editor-in-Chief), *International Encyclopedia of Marriage and Family*. (2nd ed., Vol. 3, pp. 1070-1078). New York: Macmillan Reference USA.

Graham, J. M., & Conoley, C. W. (2006). The role of marital attributions in the relationship between life stressors and marital quality. *Personal Relationships*,13 (2), 231-241.

Harper, J. M., Schaalje, B. G., & Sandberg, J. G. (2000). Daily hassles, intimacy, and marital quality in later life marriages. *American Journal of Family Therapy*, 28 (1), 1-18.

Kamo, Y (2000). Marital adjustment. In E. F. Borgatta & R. J. V. Montgomery (Eds.), *Encyclopedia of Sociology*. (2nd ed., Vol. 3, pp. 1725-1733). New York: Macmillan Reference USA.

Kwok, S., Ling, C., Leung, C., & Li, J. (2013). Fathering self-efficacy, marital satisfaction and father involvement in Hong Kong. *Journal of Child and Family Studies*, 22 (8), 1051-1060.

Teodor, A. E., Murgulet, A.M. Robu, I. E. (2014). Stress and Marital Satisfaction: Exploring the Moderating Role of Self-Efficacy Beliefs [Stres si satisfactie maritala: Explorarea rolului moderator al credintelor referitoare la auto-eficacitate]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 133-153.

Larson, J. H., & Holman, T. B. (1994). Premarital predictors of marital quality and stability. *Family Relations*, 43 (2), 228-237.

Lavee, Y. (1997, November). *Beyond ABCX: Understanding Change in Marital Relationships Under Stress*. Paper presented at the Twenty-Seventh Theory Construction and Research Methodology Workshop, National Council on Family Relations, Arlington, USA. Document diponibil pe http://www.haifa.ac.il.

Luszczynska, A., Gutiérrez-Doña, B., & Schwarzer, R. (2005). General self-efficacy in various domains of human functioning: Evidence from five countries. *International Journal of Psychology*, 40 (2), 80-89.

Neff, L. A., & Broady, E. F. (2011). Stress resilience in early marriage: Can practice make perfect? *Journal of Personality and Social Psychology*, 101 (5),1050-1067.

Randall, A. K., & Bodenmann, G. (2009). The role of stress on close relationships and marital satisfaction. *Clinical Psychology Review*, 29 (2), 105-115.

Robu. V., Murguleţ, A.-M. (2014). Satisfacţia ca dimensiune evaluativă a relaţiei maritale. *Revista de Psihologie*, 60 (4), 329-336.

Ruvolo, A. P. (1998). Marital well-being and general happiness of newlywed couples: Relationships across time. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15 (4), 470-489.

Sevigny, P. R., & Loutzenhiser, L. (2009). Predictors of parenting self-efficacy in mothers and fathers of toddlers. *Child Care Health and Development*, 36 (2), 179-189.

Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustement: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 38 (1), 15-28.

Turliuc, N. M., & Muraru, A. A. (2013). Psychometric properties of The Revised Dyadic Adjustment Scale on a sample of married adults. *Journal of Psychological and Educational Research*, 21 (1), 49-76.

Yoneda, A. C., & Davila, J. (2007). Marriage. In: G. Fink (Editor-in-Chief.), *Encyclopedia of Stress* (2nd ed., Vol. 2, pp. 660-666). New York: Elsevier, Inc.

Teodor, A. E., Murgulet, A.M. Robu, I. E. (2014). Stress and Marital Satisfaction: Exploring the Moderating Role of Self-Efficacy Beliefs [Stres si satisfactie maritala: Explorarea rolului moderator al credintelor referitoare la auto-eficacitate]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 2014, Tomul 13, Decembrie, pp. 133-153.